

Методичний підхід до організації розуміння декоративного образу майбутніми фахівцями декоративно-прикладного мистецтва

Богайчук Людмила Романівна¹

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: Luda71@bigmir.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9142-763X>

Researcher ID: E-4073-2018

Борисюк Зінаїда Дмитрівна²

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: Z.Borisyuk@bigmir.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2356-5480>

Ковальчук Тетяна Петрівна³

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: koval777tat@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6606-5742>

У дослідженні висвітлено методичний підхід до організації творчого процесу майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва вищого педагогічного закладу освіти в умовах сучасної системи освіти України. Мета дослідження полягала у презентації змісту спеціальної методичної роботи з організації творчого процесу і формування у студентів розуміння особливостей декоративного образу. Метою дослідження є розкриття сутності художньо-декоративного образу і виявленні умов, форм, методів підвищення ефективності та розвитку навчання майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва на засадах художньо-творчої організації. Поставлена проблема: як досягти високого результату творчих завдань у виконанні творів студентами, в поєднанні із засвоєнням технологій розпису тканин (батику), що сприятиме в перспективі майбутньому фахівцю стати професіоналом. Методами дослідження виступили: теоретичні – аналіз наукових джерел з проблеми, практичні – аналіз педагогічного досвіду – висвітлення ефективних форм роботи зі студентами в освітньому середовищі закладу вищої освіти, що сприяють формуванню у студентів розуміння організації творчого процесу. Професійна грамотність майбутнього фахівця спеціальності 023 «образотворче мистецтво та декоративно-прикладне мистецтво, реставрація» передбачає здатність вибудовувати діяльність за естетичними законами (розуміти сучасне образотворче і декоративно-прикладне мистецтво, народне мистецтво); складається із системи спеціальних знань та вмінь.

Обґрунтовано, що народне мистецтво – це наша самоіндефікація, знання традицій нашого народу, сучасного образотворчого мистецтва, відродження їх в оригінальних сучасних формах, сприяння розвитку експериментальних тенденцій, умінь творчо працювати з народними розписами. У статті представлено методологічний підхід до організації творчого процесу щодо тематичних завдань з курсу «Основи розпису тканин». Презентовано один із шляхів оновлення завдань навчальних дисциплін «Основи розпису тканин», «Декоративно-прикладне мистецтво». Доведено за результатами педагогічного експерименту вплив творчої діяльності на розуміння та створення декоративного образу як цілісного процесу, що вдосконалює професійну майстерність, та сприяє формуванню методичної компетентності.

¹ старший викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

² старший викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

³ старший викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Ключові слова: методична робота, творчий процес, стилізація, декоративність образу, образотворче мистецтво, народні розписи України, самчиківський розпис, майбутній фахівець, декоративно-прикладне мистецтво, методична компетенція.

Вступ. В сучасному освітньому середовищі стратегічним чинником перебудови є перехід від директивної до особистісно-зорієнтованої моделі навчання і виховання, що націлює на розкриття неповторного творчого потенціалу особистості. Одним із пріоритетних завдань мистецької освіти є створення умов для розвитку особистості, реалізації її природних нахилів і здібностей, формування творчої особистості, яка здатна творчо мислити, самостійно приймати не стандартні рішення. Вочевидь кардинальні зміни, що відбуваються в мистецько-інформаційному просторі, викликають певні проблеми, оскільки глобалізуючись, мистецький світ піддається певній «естетичній уніфікації та нівелюванню» особливого й індивідуального в художній творчості митців.

Декоративно-прикладне мистецтво є унікальним засобом збереження й передання раціонального й емоційного досвіду людства. З ускладненням і зростаючою багатоплановістю мистецьких процесів, все більше зростає роль мистецтва в суспільстві, яке, реалізуючи власну поліфункціональну природу, виступає інструментом пізнання дійсності, ціннісної орієнтації, засобом спілкування, джерелом естетичної насолоди, знаряддям духовно-практичного перетворення світу.

В цілому, це вимагає нової якості педагогічної діяльності, нового художньо-педагогічного мислення, творчих методів, методичних підходів до «організації творчого процесу» щодо розуміння декоративного образу, що, у свою чергу, спонукає до творчо-результативної співпраці із майбутніми фахівцями декоративно-прикладного мистецтва.

У сучасних дослідженнях художньо-професійної підготовки все більше уваги звертається на творчий розвиток особистості, яку розглядають особистість як системно-структуровану, творчу якість індивіда, що формується в практичній діяльності й характеризується входженням індивіда в соціокультурно-образні мистецькі відносини.

Проблематика організації творчого процесу студентів мистецьких спеціальностей (зокрема, декоративно-прикладного мистецтва) є достатньо важливим предметом у багатьох дослідженнях із історії: теорій педагогічного, мистецтвознавчого та спеціально-предметного спрямування у зміст яких виокремлюються: погляди мистецтвознавчих теорій на історичний контекст (О. Новицька, О. Тарасенко, О. Федорук); уявлення про особливу образну цінність народного декоративного мистецтва та його творчі засади (К. Гончар, З. Чегусова); суттєві моменти становлення та розвитку професійного декоративно-прикладного мистецтва України (О. Голубець, Т. Кара-Васильєва (Кара-Васильєва, 2005), Т. Печенюк, Р. Яців); окремі дослідження з теорії та методики навчання. У дослідженнях акцентується на необхідності створення умов для формування естетичної культури майбутнього фахівця-педагога декоративно-прикладного мистецтва (Є. Антонович (Антонович, 1992; Антонович, Захарчук-Чугай, 1992), Н. Вересоцька (Вересоцька, 2019), Л. Любарська). Так учені дійшли висновку, що естетичне виховання майбутніх фахівців художнього профілю засобами декоративно-прикладного мистецтва дає можливість зрозуміти не тільки зміст, але й форму художніх творів, орієнтуватись у стилєвих та історичних особливостях їх створення, враховувати композиційні особливості (В. Радкевич (Радкевич, 2000)). Так В. Радкевич зазначає, що суттєвою є думка про «почуття декоративності», яке є не тільки засобом художнього відображення дійсності та піднесення естетичних якостей дитячого малюнка, але і формою вираження ставлення до довкілля. За Л. Любарською і О. Коломієць предметом уваги методики організації та результатів творчого процесу навчання є вміння визнати студента як самодостатню особистість, яка прагне досягти кращого рівня життя у процесі успішної діяльності, заслуговує на повагу й очікує на допомогу та підтримку в процесі здобуття вищої освіти (М. Коломієць (Коломієць, 2016: 47)); реалізація пізнавальної функції художніх образів у процесі мистецької освіти означає максимально можливе дотримання певних навчальних орієнтирів, де ключове поняття «Методика» є прикладною підсистемою педагогіки, що дає відповідь про досягнення певного результату в практичній діяльності, орієнтуючись на наявну систему цінностей. Учені (Г. Падалка і В. Савченко) описують систему взаємопов'язаних способів, форм, методів і прийомів доцільного використання певної роботи і вчення про цю систему (Г. Падалка (Падалка, 2008); в сучасному Арт-просторі співіснує величезна кількість різноманітних творчих тенденцій та орієнтацій. У царині образотворчості вбачаємо можливість продуктивного розвитку через повернення до критеріїв фахової оцінки, враховуючи естетичні та етичні вимоги» (Савченко, 2011: 33).

Отже, на основі мистецтвознавчої літератури і художніх практик, теоретичних робіт провідних художників, художників-викладачів, у змісті яких продемонстровано, що декоративність у мистецтві є одним з суттєвих засобів виразності художнього образу, що вимагає задіяння методичних підходів до організації творчого процесу та здобуття результату щодо розуміння декоративного образу майбутніми фахівцями декоративно-прикладного мистецтва.

Отже, аналіз фахової літератури засвідчує необхідність звернення уваги на художній образ у мистецтві та методичні принципи навчання майбутніх фахівців щодо розуміння декоративного образу із використанням ідеї Арт-технології як нового виду освітніх технологій.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є розкриття сутності художньо-декоративного образу, виявлення умов, форм, методів підвищення ефективності та розвитку навчання майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва на засадах художньо-творчої організації, обґрунтувати теоретично й експериментально перевірити ступінь розуміння ними декоративного образу засобами декоративно-прикладного мистецтва.

Гіпотеза дослідження. Ефективність дослідження залежить від реалізації методичних принципів, організації освітнього процесу і естетизації, що дає можливість сформувати художньо-почуттєву сферу особистості та її естетичні ідеали; принцип цілісного впливу на мотиваційну сферу особистості, принцип максимального врахування творчо-індивідуальних особливостей, стимулювання емоційно-почуттєвої сфери майбутніх фахівців, сприяти дієвості уяви і фантазії, урізноманітнення способів реалізації художнього образу на основі засвоєння засобів декоративно-прикладного мистецтва в конструктивній діяльності, наявність міжпредметних зв'язків, що призведе до підвищення рівня розуміння декоративного образу.

Завдання дослідження: виявити стан дослідженості проблеми у сучасній педагогічній теорії та освітній практиці; схарактеризувати творчо-розвивальні можливості декоративно-прикладного мистецтва; визначити поняття «художній образ», «декоративний образ»; конкретизувати методику «організація творчого процесу» для розуміння декоративного образу; дібрати форми і методи практичної роботи для виявлення професійної підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва; визначити критерії та рівні розвитку творчих здібностей студентів щодо створення ними декоративного образу засобами декоративно-прикладного мистецтва; науково обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність запропонованих педагогічних умов для розвитку творчих здібностей студентів.

Матеріали та методи дослідження. Для вирішення завдань дослідження використано комплекс методів: загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, порівняльно-зіставний) та конкретно-науковий (для виявлення принципів та форм організації процесу навчання мистецтва в цілому, та декоративно-прикладного мистецтва, зокрема), що надало можливості: конкретизувати методичні засади формування розуміння та створення декоративного образу, сприяло «психологічно-творчому поверненню» до витоків сприйняття: дитячої творчості, народного мистецтва.

Результати дослідження. У сучасному освітньому процесі стратегічним чинником є перехід від директивної до такої особистісно-зорієнтованої моделі навчання і виховання, що націлює на розкриття неповторного творчого потенціалу особистості. Одним із пріоритетних завдань мистецької освіти є створення умов для розвитку особистості, реалізації її природних нахилів і здібностей, формування творчої особистості, яка здатна творчо мислити, самостійно приймати не стандартні рішення.

Насамперед усе відчутніше постає «Постмодерністська настанова» на тотальне змішування, що виходить із відмови від традиційних мистецько-вартісних ієрархій, стверджує «еклектику», свідоме нерозрізнення високого й масового в мистецтві. Такі тенденції стали характерними для текстильного мистецтва, що зазнає значного впливу напрямів на сучасне образотворче мистецтво і дизайн, в результаті чого, на жаль, вони втрачають свою естетичну сутність «витончених мистецтв», більш-менш автономних, самодостатніх видів мистецтва, яким властива насамперед естетична функція, образно-символічна організація і орієнтація на зведення глядача до якогось першообразу (духовного, ідеального чи матеріального). За словами Г. Падалки, «постає певного рівня творче завдання перед викладачами, як повернути естетичну привабливість і своєрідність творам, крім освоєння відповідних технологій ДПМ (декоративно-прикладного мистецтва), які, у свою чергу, зможуть надати професійності здобувачу, а в перспективі художнику ДПМ» (Падалка, 2008: 76).

Одним з першочергових завдань фахової підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва є стимулювання потреби до творчості та розвиток здатності творити. Це може бути тільки за обставин, які передбачають можливість вільної ініціативи, самостійності, по-справжньому творчої діяльності, націленої на створення нового та оригінального на противагу повторення, копіювання. Необхідність такої творчості виникає лише тоді, коли ціннісним підґрунтям для студентів стає любов до народного мистецтва, його коріння, його історії.

Специфічною особливістю декоративно-прикладного мистецтва є те, що студент стоїть перед необхідністю виявляти індивідуальну творчість. Такий вид діяльності має високі виховні можливості, що дозволяють накопичувати позитивний досвід естетичного ставлення до дійсності. Ціннісне ставлення формується у студентів завдяки окремим творчим завданням, які вимагають пошуку власного, незвичайного, нестандартного, новаторського погляду кожного студента на спільне завдання, тему (вибір матеріалу, техніки виконання, методів реалізації задуму). Індивідуальність стилю, «власний почерк» та оригінальність заохочуються та схвалюються, обговорюються колективно. Заняття з декоративно-прикладного мистецтва, що є основою традиційної майстерності, активізують до дії

продуктивну фантазію, уяву, без яких не існує емоційної культури людини, формують цінні риси характеру: вміння пізнавати явища життя у всій їхній складності і суперечливості, почуття власної гідності. Адже, саме заняття декоративно-прикладного мистецтва створюють сприятливі умови для самовираження особистості студента у різних видах діяльності, їхнього повноцінного морального, психічного, фізичного розвитку, надають можливість реалізувати індивідуальні творчі потреби. Крім того, завдяки таким заняттям відбувається відновлення народних традицій, які є неоціненним трудовим досвідом народу. Практичні заняття сприяють підвищенню у студентів інтерпретації життєвих явищ, поглиблюють логіку художньо-образної картини світу, художнього відображення дійсності.

Водночас залишається актуальним: творчо-специфічне розроблення продуктивного процесу та засад його ефективності; пошук форм та засобів розвитку духовних якостей і потреб; формування активності та творчого потенціалу молодшої людини; потреба приділяти увагу орієнтуванню студента, як підходити до вирішення завдань відповідного предмета циклу ДПМ (розпис тканин, gobelen); навчити організувати власний творчий процес; переоцінити значення образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва і художньої творчості у становленні і розвитку майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва, що пов'язане з таким: наявна пошукова система «Google» у цьому напрямі одночасно і добре, і погано (студент примітивно шукає «забиваючи» в пошук саме завдання, не задумуючись, яким шляхом йти, де шукати історичне надбання, митців, які творять у цьому напрямі. В результаті завдання виконується неналежно, може бути навіть плагіат); ставити завдання таким чином, щоб студент уже на рівні завдань, був включений у творчий процес, а не механічно виконував; реалізуючи завдання програми курсу ДПМ, необхідно проводити експериментальні завдання, які у своєму змісті вже мають вектор спрямування до народного мистецтва України і водночас ознайомлюють із сучасними здобутками митців.

В цілому, на засадах уявлення про творчість навчання як фактично процес формування здібностей у студентів до естетичного, художнього образного засвоєння дійсності та потреб до творчої активної діяльності, організації творчого процесу, формування у студентів потенційних засад до розуміння особливостей декоративного образу, виявлено потенціал декоративно-прикладного мистецтва у формуванні творчої особистості студента. За результатами теоретичного аналізу було виокремлено педагогічні умови ефективного формування розуміння декоративного образу майбутніми фахівцями декоративно-прикладного мистецтва, а саме: наявність засобів народного декоративно-прикладного мистецтва; сучасна Арт-технологія.

Для виявлення основ декоративного образу необхідно окреслити спорідненість його із декоративністю в живопису - із принципами образів «декоративного живопису». Так, на погляд мистецтвознавців і практикуючих художників-практиків (А. Азархіна, В. Горського, В. Мазепи, Г. Матвіїшина), «декоративність у живописі щодо рішення задач композиції: організація образотворчої поверхні за допомогою силуетів кольорових плям, узгодженість кольору, тону, величини, ритму, орнаментуванням. Виразні можливості декоративності в живопису реалізуються такими засобами, як узагальненні форми, виразність силуету, декоративність ліній, контраст тону, ритмічний склад композиції, використання форм народної декоративної творчості. Основним засобом досягнення декоративності композиції є колір: його звучність і лаконічність, чистота, а головне – гармонічність, емоційне естетичне звучання кольорових співвідношень, виразність великих кольорових співвідношень» (Естетичне виховання, 1988; Матвіїшин, 2011). Отже, декоративність, як засіб образної композиційної організації має безпосереднє відношення до концептуальних засад утворення декоративного образу, його цілісності, естетичної привабливості, що включає дві сторони, які органічно взаємопов'язані: зовнішня, естетична, декоративна; смислова та змістовна, де одна з них є засобом вирішення іншої: принцип декоративності допомагає художнику більш яскраво, емоційно донести до глядача ідейний, смисловий зміст твору. Вищі досягнення світового мистецтва є цьому прикладом.

У дослідженні проблеми, особливий інтерес є представляє звернення до народного декоративно-прикладного мистецтва: твори самобутніх народних художників (М. Приймаченко, П. Райко, Р. Палецький, З. Пасічна, Г. Собачко), твори сучасного українського мистецтва (А. Фурлет, А. Антонюк, В. Кабаченко, Ю. Віктюк, Ф. Гуменюк, Р. Романішин, Ю. Горбачов), які вже набули світового статусу. Твори цих митців: завжди естетичні, цілісні і гармонічні. Ця цінна якість досягалась саме завдяки декоративності композиції, неперевершене відчуття міри в заповненні поверхні формату великими і малими, дрібними елементами; контрастність кольорових сполучень не порушує загальну цілісність, оскільки основа рішення – це колоритна кольорова пляма; композиція завжди чітка, натомість спокійна, врівноважена, ритмічна.

Декоративність, на погляд (В. Козлова, К. Макарова), як форма вираження краси, додатна до всіх видів образотворчого мистецтва: живопису, скульптури, графіки. Вона зумовлюється почуттям міри, пропорційності, гармонії, відповідності, здібності до синтетичного узагальнення рішення художнього образу і особливо пов'язана з поняттям "цілісності". Декоративність – це виразник змісту і художньої образності твору – вимагає особливих прийомів вродженого художньо-образного мислення, міфопоетичного ставлення до дійсності, що демонструють твори таких художників (Б. Губаль, Ан. Фурлет,

А. Антонюк, В. Кабаченко). Декоративне мистецтво – це занотовані у кераміці, тканині, гобеленах думки, які найбільше розкривають багатство можливостей, що зумовлено передусім значною трансформацією у цій галузі поняття "образ" і змінами у розумінні поняття "декоративність". Особливо відчутними вони є впродовж останніх десятиліть (Естетичне виховання, 1988: 72-74). Якби не трактували мотиви природи – стилізовано, умовно, декоративно, завжди стоїть завдання – знайти образ, не займатись декоруванням у сенсі як прикрасення. Кожна композиція повинна нести в собі особисті переживання художника, бути результатом творчих пошуків і знахідок. Крім того, навіть жоден майстер не зупиняється на знайденому варіанті, кожна його нова квітка - це новий образ. Майстер створює кожного разу як нову форму, так і колірне рішення. Якщо народ на рівні майстра відчуває і творить нові образи, то наскільки повинен професійний художник володіти такими якостями: бачити, трансформувати, стилізувати, знаходити колірні поєднання, колорит композиції в цілому (Естетичне виховання, 1988: 75). На думку Г. Матвіїшиної, «створювати реальність, яка спонукає до відчуттів, мислення, народження поліфонічної палітри образності. Мистці здебільшого прагнуть висловлюватися мовою символів, плекають власну символічно-образну мову. Десь тут проходить актуалізація, загострення генетичної пам'яті, відкриття нових кодів - історичних, етнографічних» (Матвіїшин, 2011: 4).

В цілому, можливо виокремити та розкрити сутнісні характеристики розуміння декоративного образу: народні розписи демонструють трансформації живих об'єктів у площинне зображення; істотне значення в цьому відношенні має заглиблення в декоративні розписи традиції жанрів настінного розпису і мальовок: південні розписи, самчиківський, петриківський; кожен образ у творі – це неоднозначна система тональностей, символів, знаків, яка вимагає певного рівня інтелектуальної обізнаності, відчуття й переосмислення образів та архетипів; образно-стилістичний декоративний початок знаходить повноту вираження.

На основі методичного підходу та практичного досвіду організації творчого процесу, було створено умови для проведення педагогічного експерименту: з'ясовано значення проблеми декоративності у професійному декоративному мистецтві (припустили, що для успішного формування виразних якостей образотворчої творчості студентів та свідомого засвоєння ними завдань декоративного зображення; розвитку почуття декоративності, цілісного сприйняття об'єктів дійсності є орієнтація на українське народне професійно-декоративне мистецтво, яке у структурі художнього образу містить низку видів, методів, прийомів, близьких до специфічної творчості). У процесі навчання створення декоративного образу, було використано дискусії, обговорення творчості митців за альбомами, в музеї, на виставках (перегляд творів сучасних митців образотворчого мистецтва (каталоги, виставки, музеї), щоб студентам мали можливість отримати енергетичний творчий заряд, захоплення стилістикою митців, їхньою неординарністю, щоб надалі якісно виконати своє завдання. Це початок творчого процесу – «надихнутись» класичними студенти бачать «живу роботу» в контексті з іншими творами. Цікавіше проводити аналіз творів, виділяти як працює вдала декоративна композиція, яка майстерно виконані у відповідній техніці. Студенти знаходили: переваги та можливі недопрацювання в композиції; де саме художник припустив помилки. Такий методичний підхід є навчальним, виховним, а головне – заряджає студентів енергією, спонукає до власного образно-творчого пошуку, включається творчий процес). Аналізуючи твори майстрів акцентуємо студентів на тому, що саме завдяки українському декоративному колориту, побудовано, головним чином, на контрастових співвідношеннях чистих локальних теплих і холодних тонах, досягається мажорність, святковість композицій цих видів мистецтва.

Експериментальна робота здійснювалася на заняттях із дисципліни «Основи розпису тканин» зі студентами другого курсу художньо-графічного факультету (процес навчання та результати експерименту порівнювались з досвідом роботи студентів таких самих курсів, натомість були інші завдання минулих років). Було організовано навчально-освітню практику, яка була спрямована на сприйняття і розвиток аналітичного мислення студентів, розвиток почуття декоративності: культури кольору, колориту в декоративній композиції, гармонійних поєднань; розуміння специфіки декоративної мови (як кольору, так і декоративної форми); здібність вирішувати декоративну, пластичну композицію; почуття форми, пропорцій, виразності силуету; естетично-виховна спрямованість: знайомство і вивчення творчого надбання майстрів і митців України; формування потреби та здібності до продуктивної творчої діяльності; закріплення і розвиток оптимістичного, емоційного, естетичного ставлення до довкілля.

Практичне досягнення поставленої мети в ході експериментальної роботи ґрунтувалося: на теоретико-методичних завданнях: засвоєння спеціальних теоретичних знань, їх поглиблення на практичних заняттях, дискусіях, а також під час самостійної роботи студентів; відпрацювання на практичних заняттях та в самостійній роботі практичних умінь; закріплення і вдосконалення здобутих знань, сформованих умінь під час власної творчої діяльності; розглядання принципів Самчиківського розпису та надання консультації із практичного виконання: поєднання зубчатої лінії із плавною, їх чергування і комбінації. З поєднання цих двох ліній створювали всі елементи композиції (листя, квіти, плоди, птахи, тварини); реалізація принципів створення декоративно-орнаментального образу: бачити,

відчувати орнамент у природі, розкривати і виявляти ритмічну організацію мотиву, активно і гостро трактувати декоративну форму; розглядання трьох послідовних етапів Творчого пошуку - перетворення природних форм в орнаментальні образи: трансформація природних натурних форм в орнаментальні мотиви; організація середовища тла; побудова композиції панно. На практико-методичних завданнях відбувалося знайомство із творами майстрів самчиківського розпису; виокремлення елементів розпису (з настановою, що творчий процес завжди пов'язаний з абстрагувальною роботою роздумів, фантазією, вираженням); створення простої композиції на основі елементів квітів і листя за творами майстрів (залежно від образного змісту композиції виконували завдання: знайти кольорове рішення. Характер самчиківського розпису занадто яскравий, аналізуючи твори майстрів, слід орієнтуватися на те, що кольорове рішення треба знайти гармонійним. Підібрати шкалу, за якою створюють ескіз у різних кольорових гамах. Яскраві фарби для розпису тканин, у свою чергу, також подекуди «збивають» студента «йти народним методом, важливо переключити мислення їхнє на естетичний підхід, цей етап добору колориту не менш важливий, ніж створити лінійну композицію); створення лінійно-образної композиції за мотивами самчиківського розпису (зумовлюється, що можлива імпровізація, знаходження власних варіацій, натомість дотримуючись стилістики розпису); пошук кольорової гами: три кольори, гармонійне поєднання 4-6 кольорів, контраст 4-6 кольорів. Створення низки ескізів (навчитися декоративного рішення, розуміння гармонії кольорових сполучень, контрастів, досягається шляхом поєднання локальних кольорів); виконання в техніці холодного батіку створеної композиції (досвід виконання такого завдання показав, що такий спосіб дав хороші результати. Долучившись до стилістики самчиківських майстрів, студент легко може досягти площинності зображення, досягти рівноваги, виразності і цілісності загального композиційного рішення. Студент, по-перше знайомиться з новим видом декоративного розпису, аналізує принцип стилізації, бере цей розпис собі у «творчий багаж» засобів декоративного зображення, імпровізує, шукає свій метод у створенні площинної композиції для виконання розпису в холодній техніці батіку.

У процесі дослідження було задіяно необхідні методичні підходи до організації творчого процесу для отримання результату розуміння декоративного образу, студенти здобули знання про дві форми діалектичного процесу творчого пізнання і відображення явищ дійсності в декоративному образі; Арт-технології як новий вид творчо-продуктивних технологій. По завершенні порівняли результати експерименту з досвідом роботи таких саме курсів, але інших завдань минулих років. Було реалізовано умову, що творча діяльність спрямована на формування особистості із високим рівнем культури, знанням надбання митців, народу України; уявлення, що творча діяльність у розуміння та створенні декоративного образу є цілісним процесом, що вдосконалює професійну майстерність, формує компетентність.

Висновки. На основі проведеного дослідження, застосування власного досвіду організації творчого процесу студентів, методичного підходу до організації творчого процесу для розуміння декоративного образу майбутніми фахівцями декоративно-прикладного мистецтва, пропонуємо виокремити: народне декоративно-прикладне мистецтво як один із важливих освітніх компонентів у формуванні творчої активності студентів; виконанні ескізів.

На засадах теоретико-практичного творчого навчання, сприяли процесу розкриття здібностей студентів до естетичного, художнього образного засвоєння дійсності на засадах творчих потреб, було виявлено потенціал декоративно-прикладного мистецтва, виокремлено педагогічні умови ефективності формування розуміння декоративного образу майбутніми фахівцями декоративно-прикладного мистецтва, засоби народного декоративно-прикладного мистецтва, сучасної Арт-технології.

Перспективи наукового дослідження вбачаємо у подовженні вивчення необхідної сучасної методики, яка розвиває у студентів інтерес до різних видів діяльності, науки, пошуку, художньо-творчої.

Література

- Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1992. 272 с.
Антонович Є. А., Захарчук-Чугай В. Декоративно-прикладне мистецтво : Львів: Світ, 1992. 912 с.
Вересоцька Н. Декоративно – ужиткове мистецтво як засіб формування креативної компетентності майбутнього вчителя технології. *Проблеми підготовки сучасного вчителя. Збірник наукових праць*. 2019. Вип. 1 (19). С. 21-30.
Естетичне виховання: Довідник / В. І. Мазепа, А. В. Азархін, В. С. Горський та ін. К.: Політвидав України, 1988. 214 с.
Кара-Васильєва Т. В. Декоративне мистецтво України ХХ століття: у пошуках «Великого стилю». Київ : Либідь, 2005. 280с.
Коломієць А. М. Сучасні методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2016. №3 (110). С.47-50.
Матвішин Г. Всеукраїнська триєнале «Пречиста». Чернівці: "Друк Арт", 2011. С. 4.

Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.

Радкевич В. О. Концепція професійно-художньої освіти. *Професійно-технічна освіта*. 2000. №2. С. 43-47.

Савченко В. Одеський нефігуратив. *Арманія книга*. 25/4. 2011. Київ: "Софія-А". С. 33.

Шпитальова О. В. Арт-технології у формуванні творчої особистості студента засобами народного декоративно-прикладного мистецтва. *«Молодий вчений»*. 2018. № 3 (55). С. 602-606.

A methodological approach to the organization of the understanding of the decorative image by future specialists of decorative and applied arts

Bogaichuk Liudmyla⁴

State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

Borisiuk Zinaida⁵

State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

Kovalchuk Tetiana⁶

State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

The study highlights the methodological approach to organizing the creative process of future specialists in decorative and applied arts of a higher pedagogical educational institution under conditions of the modern education system of Ukraine. The purpose of the study was to present the content of special methodological work on how to organize the creative process aimed at forming students' understanding of the decorative image features. The problem is how to achieve a high result of creative tasks, students' works, along with the development of technologies for painting fabrics (batik), which together will help a future specialist to become a professional in the future. The methods of the study were: theoretical – the analysis of scientific sources on the problem related to the formation and determination of its formation signs in students; practical – the analysis of pedagogical experience – in order to highlight effective forms of work with students within the educational environment of a higher education institution, which contributes to the formation of students' understanding of the organization of the creative process. The professional literacy of the future specialist majoring in 023 "Fine Arts and Decorative Arts, Restoration" is based on his/her ability to build activities according to aesthetic laws (to understand contemporary fine and decorative arts, folk art); it consists of a system of special knowledge and skills.

It is substantiated that folk art is our self-identification, we need to know the traditions of our people, modern fine arts; it is important to revive them in original modern forms, to promote the development of experimental trends, to work creatively with folk paintings in the process of teaching the disciplines of the course "Decorative and Applied Arts", to show how promising it is today.

The article describes the methodological approach to the organization of the creative process in solving the thematic tasks within the academic course "Fundamentals of Fabric Painting". One of the ways to renew assignments of the academic disciplines "Fundamentals of Fabric Painting" and "Decorative and Applied Arts" has been presented. It is shown that on the basis of the conducted pedagogical experiment and its results, the creative activity of understanding and creating a decorative image as a holistic process that improves professional skill and competence is confirmed.

We see the prospects of scientific research in the extension of the study of the necessary modern methodology which develops students' interest in various types of activities, including scientific, research-centred, artistic and creative, as well as in the increasingly extensive implementation of methodological findings in the process of studying Decorative and Applied Arts.

⁴ Senior Lecturer of the Department of Theory and Methods of Decorative and Applied Arts and Graphics at the State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

⁵ Senior Lecturer of the Department of Theory and Methods of Decorative and Applied Arts and Graphics at the State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

⁶ Senior Lecturer of the Department of Theory and Methods of Decorative and Applied Arts and Graphics at the State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

Keywords: *methodological work, creative process, stylization, decorative image, decorative and applied arts, folk paintings of Ukraine, Samchykivsky painting, a would-be specialist, decorative and applied arts.*

References

- Antonovych, E.A. (1992). *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo [Decorative and applied art]*. Lviv: Svit. [in Ukrainian].
- Antonovych, E.A., & Zakharchuk-Chugai, V. (1992). *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo [Decorative and applied art]*. Lviv: Svit [in Ukrainian].
- Estetychne vykhovannya*. (1988). *Aesthetic education*. Ed. V.I. Mazepa, A.V. Azarkhin, V.S. Gorskyi et al. Kyiv: Polityvydav of Ukraine [in Ukrainian].
- Kara-Vasilyeva, T.V. (2005). *Dekoratyvne mystetstvo Ukrayiny XX stolittya: u poshukakh «Velykoho stylu» [Decorative art of Ukraine of the 20th century: in search of "Great style"]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Kolomiets, A.M. (2016). Suchasni metodolohichni pidkhody v orhanizatsiyi vyshchoyi pedahohichnoyi osvity [Modern methodological approaches in the organization of higher pedagogical education]. *Naukovyy visnyk Pivdenoukrayins'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushyns'koho – Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*. Issue 3 (110), pp. 47-50 [in Ukrainian].
- Matviishyn, H. (2011). *Vseukrayins'ka tryyenale «Prechysta» [All-Ukrainian triennial "Prechista"]*. Chernivtsi: "Druk Art", pp. 4 [in Ukrainian].
- Padalka, H.M. (2008). *Pedahohika mystetstva (Teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplin) [Pedagogy of art (Theory and teaching methods of artistic disciplines)]*. Kyiv: Education of Ukraine [in Ukrainian].
- Radkevich, V.O. (2000). Kontseptsiya profesiyno-khudozhn'oyi osvity [The concept of professional and artistic education]. *Profesiyno-tekhnichna osvita – Vocational and technical education*. Vols. 2, pp. 43-47 [in Ukrainian].
- Savchenko, V. (2011). Odes'kyy nefihuratyv [Odesa non-figurative]. *Artaniya knyha – Artania book*. Kyiv: "Sofia-A" Vols. 25/4, pp. 33 [in Ukrainian].
- Shpitalova, O.V. (2018). Art-tekhnologiyi u formuvanni tvorchoyi osobystosti studenta zasobamy narodnoho dekoratyvno-prykladnoho mystetstva [Art technologies in the formation of a student's creative personality by means of folk decorative and applied art]. «*Molodyy vchenyy*» – "Young scientist". Vols. 3 (55), pp. 602-606 [in Ukrainian].
- Veresotska, N. (2019). Dekoratyvno – uzhytkove mystetstvo yak zasib formuvannya kreatyvnoyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya tekhnologiyi [Decorative and applied art as a means of forming the creative competence of the future technology teacher]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelya. Zbirnyk naukovykh prats' – Problems of modern teacher training. Collection of scientific works*. Issue 1(19), pp. 21-30 [in Ukrainian].

Accepted: August 25, 2023

